

– комплексного підходу у вирішенні завдань із забезпечення морально-психологічної підготовки особового складу ЗС.

Вивчення зарубіжного досвіду запобігання самовільному залишенню військової частину або місце служби дозволило виокремити певні позитивні підходи до організації психосоціальної роботи з військовослужбовцями, які беруть участь у бойових діях в умовах воєнного стану в Україні.

Література:

1. Пентагон «вьясняет» причины дезертирства. *Зарубежное военное обозрение*. 1976. № 6. С. 108. URL: http://pentagonus.ru/publ/pentagon_quot_vujasnjaet_quot_prichiny_dezertirstva_1976/91-1-0-2036 (дата обращения: 22.01.2020).

2. О дезертирстве в вооружённых силах США. URL: <http://pentagonus.ru/publ/7-1-0-231> (дата обращения: 22.01.2020).

3. Гозуватенко Г. О. Аналіз чинників, що впливають на морально-психологічне забезпечення військовослужбовців служби за контрактом Збройних сил України у миротворчих операціях. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 670: Держава та армія. С. 188–194.

4. Лукашенко М. Ю. Актуальні напрями психосоціальної роботи з учасниками бойових дій: зарубіжний досвід. *Юридична психологія / редкол. : В. В. Черней (голова) та ін.* 2018. № 2 (23). С. 48–58.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-51>

ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВОЇ СОБАКИ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЯК ЗАСОБУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Влад В. Ф.

*PhD у галузі 081-Право
м. Київ, Україна*

На сьогоднішній день важливим є становлення на шлях дотримання законності осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі. Для цього Державна кримінально-виконавча служба України здійснює керівництво та управління пенітенціарними установами на території нашої держави з метою виправлення ув'язнених та їх ізоляції від суспільства.

Проте, не всі ув'язнені прагнуть становитися на шлях виправлення та соціальної адаптації, продовжуючи при цьому свою активну злочинну діяльність, погрожуючи при цьому державним інтересам України.

У зв'язку із цим, співробітниками Державної кримінально-виконавчої служби застосовуються спеціальні засоби для боротьби із злочинністю, або запобіганню вчинення кримінальних правопорушень у місцях позбавлення волі. Слід зазначити, що з певних на те причин, такі заходи не завжди виявляються ефективними.

По-перше, це пов'язано із людським фактором. Не всі працівники пенітенціарних установ суворо дотримуються службових інструкцій та приписів Кримінально-виконавчого кодексу України.

По-друге, нікуди не подівся високий рівень корупційної складової у діяльності правоохоронних органів.

По-третє, субкультура в'язниць та ув'язнених, ще задовго до сьогодні, встановила свої «закони», традиції та побут, який забороняє ув'язненим співпрацювати із співробітниками ДКВС України, а це в свою чергу зменшує отримуваний потік інформації про кримінальне становище в середині виправної установи, і як наслідок, персонал в'язниці нездатний вчасно запобігати злочинній діяльності ув'язнених всередині в'язниці. Внаслідок цього відбувається порушення режиму виправної установи, а після потрапляння такої інформації до засобів масової інформації відбувається і підрив авторитету до співробітників Державної кримінально-виконавчої служби України.

Саме тому, нами пропонується переглянути питання, яке стосується важливості застосування службових собак у місцях позбавлення волі. Службові собаки, можуть стати ідеальним засобом боротьби із кримінальними правопорушеннями у місцях позбавлення волі, через те, що: 1) їх неможливо підкупити або домовитися з ними; 2) вони сумлінно виконуватимуть дії, що пов'язані із патрулювання території пенітенціарної установи; 2) у надзвичайних ситуаціях (наприклад, напад ув'язнених на співробітників виправної установи), можуть бути використані як ефективний спецзасіб для припинення діяльності спрямованої на порушення режиму виправної установи та проведення затримання правопорушників.

Межі застосування службових собак у пенітенціарній діяльності досить великі та різноманітні: 1) службова собака здатна посилити сили конвоювання ув'язнених; 2) може бути задіяна на межах контрольно-пропускного пункту пенітенціарної установи для перевірки осіб, які перетинають межі в'язниці на наявність у них заборонених предметів; 3) можливе її використання під час проведення огляду місця події, території виправної установи (камер ув'язнених чи робочих приміщень);

4) враховуючи слухові, зорові та нюхові здібності собаки, вона чудово виконуватиме караульні функції; 5) особливе місце, службова собака займає під час огляду автотранспорту, що проникає на територію виправної установи стосовно наявних у них схованок для перевезення заборонених предметів, у тому числі і вибухівки, або прихованого вивезення з виправної установи ув'язнених.

Важливість застосування службових собак у діяльності ДКВС України визначена статтею 19 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», у якій зазначається що «особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби під час виконання завдань з виконання кримінальних покарань у межах повноважень мають право в порядку і випадках, передбачених Кримінально-виконавчим кодексом України, Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України, застосовувати фізичну силу, використовувати службових собак...» [2].

Інструкція з організації службової кінології в Національній гвардії України зазначає, що «вартові собаки використовуються для посилення охорони об'єктів головним чином у нічний час, а за не обхідності – цілодобово» [1]. Тобто, основним та першочерговим завданням службового собаки у діяльності правоохоронних органів України визначається саме як «посилення». Таке посилення, має на меті не тільки збільшення можливостей правоохоронних органів у боротьбі із злочинністю, підвищення оперативності у діяльності співробітників правоохоронних органів, але й підвищенню рівня безпеки для життя та здоров'я правоохоронців.

У зв'язку із цим, у діяльності ДКВС України, слід виділити два найбільш задіяних типи службових собак. До першого типу належить вартова службова собака, діяльність якої має на меті: охорону периметру виправної установи; чатування найменш захищених або віддалених ділянок виправної установи; охорону окремих будівель і споруд в'язниці. До другого типу службових собак, можна віднести розшукових собак. Їх діяльність полягає у дослідженні промислових зон та житлових приміщень виправної установи на наявність пошкоджень або зберігання заборонених предметів. Окремо, слід зазначити про застосування розшукових собак під час здійснення втечі ув'язненими із місця позбавлення волі, або втечі останніх під час їх конвоювання. У даному випадку, мова йтиме про переслідування правопорушника «по гарячих слідах», коли застосування собаки матиме важливе значення для затримання втікачів.

Окремо хочемо звернути увагу на критику, яка стосується використання службових собак у правоохоронній діяльності. Деякі науковці, дозволяють собі стверджувати, що собака є нерозумною

істотою, яка позбавлена логічного мислення, тому її використання у діяльності правоохоронних органів є недоцільним. Інші наголошують на тому, що використання собаки не впливає позитивно на діяльність правоохоронців, так як вони не дають необхідного результату у діяльності правоохоронців.

Хотілось би наголосити на тому, що такі погляди мають право на існування, але у такому випадку слід звертати увагу на ряд наступних факторів, які слід враховувати при використанні службових собак: 1) час який пройшов з моменту залишення слідів; 2) тип ґрунту, місцевості на якій службова собака мусить брати запах; 3) стан здоров'я собаки на момент виконання нею оперативно-розшукових заходів; 4) погодні умови: сила вітру, температура, опади; 5) пора року під час проведення слідчих (розшукових) дій; 6) професійність та досвід кінолога; 7) застосовується поведку кінологом під час проведення оперативно-розшукових заходів, або переслідування за гарячими слідами.

Отже, важливість службового собаки та кінологічних підрозділів у діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України – важко заперечити. Саме за допомогою службової собаки у співробітників ДКВС України є можливість запобігати спробам підготовки або вчинення кримінального правопорушення у межах виправної установи. У випадках коли злочин був вчинений – службова собака є надійним інструментом для швидкого та оперативного розкриття такого кримінального правопорушення.

Література:

1. Інструкція з організації службової кінології в Національній гвардії України : Наказ МВС України від 05.08.2014 № 772.
2. Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2005. № 30, ст. 409.